

Tartu Eesti Põllumeeste Seltsi
1923. a. põllumajanduse ja tööstuse näituse

KAVA.

I. peaosakond: Taimikasvatus.

I. osakond: Seemne ja sordikasvatus.

1. liik: kõrsvili (rukis, nisu, kaer, oder ja m.),
2. liik: kaunvili (hernes, põlduba, vikk ja m.),
3. liik: kartulid ja juurvili (loomatoidu peedid, porgandid, naerid, kaalid ja m.), suhkrupeedid,
4. liik: kiutaimed (lina, kanep),
5. liik: heina liigid ja sordid,
6. liik: haruldasemate taimeliikide kultiveerimine,
7. liik: aiataime seemned,
8. liik: puu seemned,
9. liik: rühma näited.

Üldised määrused ja juhtnöörid auhinna mõistmiseks:

- 1) Näituse ülesanne on seemneväärtuse, seemnekasvatuse, sordivaliku ja sordiparanduse töö hindamise abil meil kasvatatava külvimaterjaali külvi- ja sordiväärtuse poolest tõstmine ja seemne- ning sordikasvatuse edendamise.
- 2) Selle ülesande kättesaamiseks antakse näitusel niisuguste seemnete ja sortide eest auhindu, mille väärtuse hindamiseks on kindlad seemne- kontrolljaama andmed ja teated kasvatusviiside ning külvipinna üle.

— 1 —

ARHIIVKOGU

TARTU ÜLIKOOLI

RAAMATUKOGU

622363725

- 3) Seemne hindamise aluseks võetakse esimeses järjekorras kontrolljaamas kindlaksmääratud puhtuse ja idanemise %, idanemise energia, 1000 tera raskus ja peale selle umbrohu botaaniline analüüs, haigustest vabaolek ja seemne välimus.

Seemnevilja hinnatakse järgmise punkti süsteemi järele:

Idanemine kõige kõrgemalt	15 punktiga,
puhtust „ „	10 „
100 tera kaal „ „	5 „
värv „ „	5 „
ühtlust „ „	5 „
lõhna „ „	0 „
peksuvigu „ „	0 „

Kokku 40 punktiga.

M ä r k u s : Kahe viimase omaduse kõige kõrgemad punktid on 0, kõige madalamad aga miinus 5.

- Seemne omaduste määramiseks peavad väljapandavad seemned näituse toimkonnale ära saadetud olema nii, et neid mitte hiljem 3 nädalat, kõrsheinad (peale timoti) kuu aega enne näitust kätte saaks.
- Seemneproovide kaasas on soovitatav taime kimbud välja panna, heinaliikide sortide juures ka juurte kavad.
- Näitusele väljapandavate seemnete alamäärad on: a) tera ja põldkaunviljad — 20 naela, b) juurvili ja heinaseemned — 3 naela, d) teised seemned — hinda ja väljaandi arvesse võttes $\frac{1}{4}$ —3 naela.
- Igal näitusele saadetud seemneproovil peab ühes olema kaasleht, kus peal omaniku nimi, asukoht ja adress ning järgmised teated väljapandava seemne kohta: 1) sordi nimi ehk selle puudusel seletus sordi kohta, 2) kust algseeme saadud, 3) kui kaua kasvatud, 4) kui palju maad selle sordi all, 5) sordi head ja halvad omadused (varane ja hiline, pudenev, kuidas haigustele vastu paneb, jne.), 6) kas mõnesuguseid ja nimelt mis-sugust sordiparandustööd väljapanija poolt selle sordi juures tehtud, 7) missugune külvikord ja missugune koht seemnel külvikorras, 8) missugusel maapinnal väljapandud seeme kasvatud ja missugune on selle põllu seisak (kõrge, madal, kallak jne.), 9) kuidas on põldu haritud ja väetatud, 10) kuidas (missuguste masinatega ja kui lai ridade vahe) ja palju seemet ühe tiinu (2400 r. s.) kohta külvatud või juurikaid istutatud, 11)

kuidas taimede eest kasvuajal hoolitsetud, kuidas põllult koristatud, peksitud, puhastatud ja sorteeritud (missugused masinad), 12) saagi suurus 1. tiinu suuruselt pinnalt, arvates käesoleval ja eelmisel aastal, 13) palju seemet endistel aastatel, mis hinnaga ja kellele müüdüd ja palju praegu müüa on, 14) kuidas seemnekasvatuse töö ennast tasunud.

Peale kontrolljaamas kindlaks määratud seemne omaduste ning välimuse on auhinna mõistmise juures tarvis küsimiste vastusi arvesse võtta.

- 8) Auhinda antakse üksiku seemneproovi ehk seemnekogude eest.
- 9) Seemne põllud vaadatakse koha peal komisjoni poolt üle. Ülesandmised näitusest osavõtmiseks tulevad hiljemalt 1. juuliks näituse büroole saata.
- 10) Ülevaatuse juures tuleb pearõhku sordi puhtuse, kasvu ühtluse, haigustest vabaoleku ja majapidamise sellekohase sisseseade peale panna.
- 11) Väljapandud parandatud sordi ehk uue sordi eest võib auhinda, iseäranis kõrgemat alles siis määrata, kui võrdluskatsete abil sordi väärtus kindlaks on tehtud ja sordiparandaja poolt töökirjeldus sisse on antud.
- 12) Sordi puhtuse määramiseks võetakse igast väljapandud seemnest proov Eesti Sordiparanduse seltsi sordi kontrollpõllule külvamiseks. Kui sordi kontrollpõllul kasvatamise juures selgub, et välja pandud sort ülesantud nimele ei vasta, siis antakse sellest avalikult ajalehtedes teada.
- 13) Uute sortide väljapanijatelt ei nõuta p. 3. ettenähtud andmeid seemne külviväärtuse kohta, ega väljapanekuud hariliku normi suuruses (p. 6.)
- 14) Näitusele võetakse vastu ainult niisuguseid seemneid, mille külviväärtus vähemalt vastab seemne kontrolljaama koolt eelmise aasta kohta kindlaksmääratud kodumaa seemnete keskmisele väärtusele.
- 15) On ühe isiku ehk asutuse poolt väljapandud vähemalt 3 taimeliigi seemneproovidest viis ehk rohkem proove esimese ehk teise auhinna vääriliseks tunnistatud, siis võib auhindamise komisjon väljapandud kogu eest kõrgema auhinna määrata.

II. osakond: Katseasjandus.

1. liik — katsejaamad, katseasutused ja uurimistöde tagajärjed;
2. liik — seemne uurimised, seemne kontroll;
3. liik — külvikorrad, uute taimede aklimatiseerimine;

4. liik — maapinna ja mulla uurimised, maaharimised ja väetuskatsed;
5. liik — katsed maaparanduse alal;
6. liik — sordiparandus, uued sordid ja sordi võrdluskatsed.

Auhindamise määrused.

- 1) Katsed peavad korraldatud olema Eesti põllumajanduse kultuuri tõstmise otstarbel ja käsitama niisuguseid aineid ja abinõusid, millel üldine tähtsus, mida meil harilikuis oludes osa põllupidamistes läbiviia võimalik.
- 2) Katsed vaadatakse koha peal komisjoni ehk eriteadlaste poolt järele, kusjuures katsetegija kõik tarvilised seletused peab andma.
- 3) Katsed olgu võrdlevad, leidlikud, õpetlikud ja paralleelsed.
- 4) Katsete vältus ja katseruutude suurus peavad vastama katsete otstarbele .
- 5) Väljapanija peab garanteerima, et katsete väljapanekud ehk andmed tagajärgede kohta tõele vastavad.
- 6) Väljapanijalt nõutakse: a) katsesaaduste proovid ja andmed tagajärgede kohta, b) täielikka teateid katse ruutude suuruse ja arvu ning selle kohta, kuidas põld haritud, koristatud ja kuidas väljapandud lõpulikud andmed saadud.
- 7) Peale selle on soovitav välja panna: a) mahakülvatud seemne proov, b) mahakülvatud väetusaine proov, c) läbilõige maapinnast, kus katsed korraldatud, d) põlluharimise riistad, kui need harilikult tarvitatavatest lahku lähevad.

III. osakond: Maaparandus.

1. liik — maakuivatustööd,
2. liik — maaniisutustööd,
3. liik — juurimise ja kivide kõrvaldamise tööd,
4. liik — maaparanduse alal tarvilised materjaalid ja riistad,
5. liik — kraavikaevamise tegelik töö.

Väljapanemise kord:

- 1) Iga maaparandaja, kes soovib võistlusest osavõtta, peab näituse juhatusele teatama: 1) kui suur võistleja kultiveeritud maa-ala, 2) kui suur üldine maa-ala, 3) millal algas maaparanduse töid ja kui palju teeb keskmiselt

iga aasta, 4) kelle poolt eelplaani valmistatud, 5) missugune melioratsioon viis (toru, latt, lahtised kraavid jne.), 6) maaharimise viisi ja külvikorra kirjeldus, 7) kulude ja tulude kirjeldus, 8) kas võistleja on enamalt näitusele esinenud ja missuguste tagajärgedega.

2) Auhinnavääriliseks arvatud maaparandajad peavad näituseplatsile väljapanema: 1) maaparanduse tööde kavade ja plaanid, 2) paranduse alla kuuluva maapinna läbilõike ehk mulla proovid, 3) parandatud maalal kasvatatud saadused, 4) ülevaate kuludest ja tuludest.

3) Maaparanduse töid hinnatakse järgmiselt:

Tööde plaanikindlus	25 punkti,
„ tasuvus	25 „
„ viis	10 „
„ rohkus (arvesse võttes võistleja üldist majanduslist seisukorda)	25 „
Üldmulje	15 „

Kokku 100 punkti.

4) 5-mas liigis võistlejad peavad oma tööriistaga kaevama kraavi, mille pikkus 40 meetrit, sügavus 45 cm. ja kalda kalduvus 45°.

5) Kraavikaevamiste võistlustöid hinnatakse järgmiselt:

Töö laad ja headus	40 punkti.
Töö kiirus	40 „
Üldmulje	20 „

Kokku 100 punkti.

6) 1—4 liigis võistlejad peavad endid vähemalt 2 kuud enne näitust ülesandma ja punkt 1 nõutud teated andma.

7) Võistluse alla kuuluvad tööd saavad hindamise komisjoni poolt koha peal ülevaadatud. Komisjoni liikmed võivad ka üksikult koha peal järele vaatust teha.

8) Auhindamisel saadud punktid võimaldavad auhindu järgmiselt:

100—80 punkti	I. auhind.
80—60 „	II. „
60—50 „	III. „

9) Hindamise komisjon on kolmeliikmeline.

II. peaosakond: Taimekaitse.

I. osakond: kahjulikud putukad ja loomad.

1. liik — kahjulikkude putukate ja loomade kogud,
2. liik — võitlusabinõud: a) pritsid, b) tolmutajad, c) gaasitamise aparaadid, d) häävitamisained jne.,
3. liik — kirjandus, tabelid, ülesvõtted jne.,
4. liik — entomoloogia katsejaama puutuvad sisseseaded,
5. liik — katsed kahjulikkude putukate ja loomade häävitamises,
6. liik — entmoloogiline statistika.

II. osakond: Seenhaigused.

1. liik — seenhaiguste kogud,
2. liik — võitlusabinõud: a) pritsid, b) tolmutajad, c) pritsimise aparaadid, d) häävitamisained jne.,
3. liik — kirjandus, tabelid, ülesvõtted jne.,
4. liik — seenhaiguste katsejaama puutuv sisseseade,
5. liik — katsed seenhaiguste häävitamises,
6. liik — seenhaigusline statistika.

III. osakond: Umbrohud.

1. liik — umbrohud ja nende seemnete kogud,
2. liik — võitlusabinõud,
3. liik — kirjandus, tabelid, ülesvõtted jne.,
4. liik — katsejaama sisseseade,
5. liik — statistiline materjal.

III. peaosakond: Arstirohu taimed.

I. osakond: Kultuurarstirohu taimed.

1. liik — taimede ja seemnete kogud,
2. liik — saadused,
3. liik — katsed arstirohu taimede kasvatamises.

II. osakond: Metsikult kasvavad arstirohu taimed.

1. liik — taimede ja seemnete kogud,
2. liik — saadused.

III. osakond: Ümbertöötamise masinad, aparaadid, riistad jne.

Tartu Eesti Põllumeeste Seltsi
1923. a. põllumajanduse ja tööstuse näituse

KAVA.

IV. peaosakond: Masinad ja tööriistad talu majapidamises.

1. liik — maaharimise riistad,
2. liik — heinamaaharimise riistad,
3. liik — külvimasinad,
4. liik — koristamise masinad,
5. liik — peksumasinad,
6. liik — viljapuhastamise ja sorteerimise masinad,
7. liik — heina- ja õlepressid,
8. liik — kuivatamise masinad ja sisseseaded,
9. liik — sisseseaded ja masinad karjatalituses,
10. liik — veo- ja sõiduriistad,
11. liik — aurumasinad ja auruturbiinid,
12. liik — plahvatusmootorid ja traktorid,
13. liik — vee- ja tuuleturbiinid.

Ülesandmise ja väljapanemise kord:

- 1) Masinate väljapaned on kohustatud ülesandmise juures ülesandmiselehe täpselt täitma. Kui mõne küsimuse peale vastust ei saa anda, tuleb selle põhjus ära tähendada. Soovitav on, et väljapanaja ka masina kirjelduse ja pildistuse saadaks.
- 2) Masina kohta ei ole lubatud väljapanna mingisuguseid reklaamkuulutusi, mis proovtöödega ei ole tõendatud. Igasuguseid reklaamsilte võib ainult näituse juhatause loaga välja panna.

Auhinnamõistmise juhtnöörid:

- 1) Auhindu antakse põllutöomasinate ja riistade eest, mis meie põllukultuuri edendamiseks kasulikud on.
- 2) Diploomid saadud auhinna peale antakse välja masinate ja riistade valmistajatele ehk nende poolt volitatud asemikkudele.

Märkus. Ülesleiduste ja täienduste eest, mis teatava masina ehk riista juures tehtud, kui see auhinna saamise põhjuseks oli, antakse auhind leidjale, kui ta ülesleiduse omaniku õigust ei ole valmistajale ära müünud.

- 3) Auhinde antakse avalikkudel eelvõistlustel saadud proovtööde andmete põhjal, kui ka teiste põhjalikkude läbikatsumiste ja põhjenduste järele.
- 4) Tehtud proovtööde andmed peab väljapaneja masinate ülesandmisega ühes näituse juhatusele sisse andma.
- 5) Endised auhinnad auhindamisel mõõduandvad ei ole.
- 6) Auhinnamääramise juures võetakse aluseks:

	Punktide ülemmäär	Auhinna saamiseks võib kaotada punkte		
		I. auh.	II. auh.	III. auh.
1) Masina töö omadus ja väärtus	25	5	10	15
2) Vastupidavus (töötamise kestvus ja mater- jaali headus)	10	2	4	6
3) Väljatöötamise viis (iseäranis võllide ja laagrite juures)	10	2	4	6
4) Kasutamise otstarbekohasus Eesti oludes	10	2	4	6
5) Töötamise jõudsus ja masina tarvitamise juures nõutav tööjõu kulü. Jõumasinate juures kütteinete kulu	25	5	10	15
6) Määrdeõli kulu	5	2	4	6
7) Lihtsus ümberkäimises	10	1	2	3
8) Üldmulje	5	—	—	—

Kokku 100

- 7) Punktid võimaldavad auhindu:

100—80 punkti	I. auhind.
80—60 „	II. „
60—50 „	III. „

- 8) Kodumaa ja väljamaa masinad auhinnatakse ühise mõõdupuuga. Raha-
list autasu võib anda ainult kodumaa tööstuse saaduste eest.
- 9) Näitusele võib ainult samaväärtuslisi masinaid välja panna, missugusi
müügiks valmistatakse.

M ä r k u s. Näituse juhatus võib nõuda, et näituse esitaja väljapandava ma-
sina kas tehase ladust ehk müügilolevatest masinatest välja valiks.

- 10) Masinatega kauplejatele isikutele ja ettevõtetele võib müügikorralduse
auhindasid määrata sisseveetavate ehk müügilolevate otstarbekohaste
masinakogude eest, mille juures arvesse võetakse müügikorralduse ots-
tarbekohasust ja hindade odavust.

Kava.

V. peaosakond: Hobused.

Näitusele väljapanemise kord:

- 1) Näitusele võetakse vastu ainult Tori-Roadsteri, Eesti-Ardenni ja E. Maa-hobuste suguraamatusse võetuid ehk vastava tõuseltsi poolt heaks kiidetuid hobuseid, kelle tarvis tõuseltsid vastava tunnistuse annavad, järgmistes liikides:

A. Märad:

1. liik — 3 ja 4 aastased, kui ka vanemad märad.
2. liik — 4 aastased ja vanemad märad, omanikul peab ametlik paaritus-tunnistus ettenäidata olema.
3. liik — 4 aastased ja vanemad varsaga märad. Omanikul peab varsatun-nistus ettenäidata olema.
4. liik — märad vähemalt kahe otsekoheise järeltulijaga, kelle hulgas sugu-raamatusse võetuid olemas. Kaasasoleva järelsugu kohta peavad varsa- ja suguraamatu tunnistused ettenäidata olema. Järelsugu võib ka teiste isikute oma olla ja teistes liikides võistelda. Selles liigis antakse auhind ainult mära eest.

B. Täkid:

5. liik — 3 ja neljaaastased, kui ka vanemad täkid.
6. liik — vanemad täkid, kes eelmisel aastal paaritanud mitte alla 30 mära, mis tõendatud peab olema, kas suguraamatu usaldusmehe ehk s.-r. pidaja poolt.
7. liik — vanemad täkid, kelle paaritustest eelmisel aastal mitte alla 30 varsa sündinud, mis suguraamatu usaldusmehe ehk suguraamatu-pidaja poolt tõendatud peab olema.
8. liik — vanemad täkid vähemalt nelja suguraamatusse võetud järeltulijaga. Järelsugu võib ka teistes liikides võistelda. Selles liigis antakse auhind ainult täku eest.

- 2) Maakonna näitusel võib hobune 1.—3. liigis ja 5.—7. liigis ainult üks kord võistelda. 4. ja 8. liigis aga ükskord aastas, sellejuures järgmisel aastal ainult täiendatud järelsugu koosseisuga. Näituse juhatus teeb iga näitusele toodud hobuse suguraamatu tunnistusele märkuse näitusel käimise ja võistlustagajärgede kohta.
- 3) Näitusele toodavad hobused peavad taudiuvad olema. Näituse juhatusel on õigus nõuda väljapanijalt ametliku loomaarsti tunnistust, et hobune taudiuva, ehk lasta looma näituse loomaarsti poolt väljapanija kulul läbi vaadata.
- 4) Ülesandmine peab sündima sellekohasel teatelehel, mis korralikult täiendatud ja mille andmete tõepärasust ülesandja oma allkirjaga kinnitab. Kui väljapanija vale teateid annud, kõrvaldakse hobune auhindamisest ja antakse sellest avalikult teada.
- 5) Näitusele võetakse vastu ainult neid hobuseid, kes ettetõodud liikidesse kuuluvad.
- 6) Väljapandud hobused peavad rinnavööga varustatud olema, mille paremal hobuse küljel number kinnitatud.
- 7) Hobuse number ja auhindamisotsused saavad sellekohasel kaartil latril külge nähtavale kohale üles pandud. Ilma näituse juhatusel loata ei tohi mingisuguseid muid teatelehti hobuse kohta välja panna.
- 8) Näituse juhatusel teadaannete järele peavad hobused ringi väljatoodama vaatlejatele seletuste andmiseks. Hobuste talutamine ringis peab sündima ringi keskelt vaadates paremalt vasemale poole.
- 9) I. ja II. auhinna osalised hobused saavad näituse päevapiltniku poolt pildistatud. Pildistamise kulu kannab väljapanija.

Auhindamise kord.

- 10) Auhindamiskomisjon seisab koos 3 liikmest: üks näituse juhatusel poolt, üks Põllutöoministeeriumi ja üks vastava tõuseltsi esitaja. Peale selle on näituse juhatusel määratud veel 2 auhindamiskomisjoni tagavara-liiget juhtumiseks, kui Põllutöoministeeriumi ehk tõuseltsi esitajat ei peaks ilmuma. Komisjoni juhatajaks on näituse juhatusel esitaja.
- 11) Auhindamiskomisjonile näitab hindamisringi kätte näituse juhatus. Auhindamisajal võivad ringis ainult komisjoni liikmed ja komisjoni juhataja poolt juurdepalutud isikud olla.
- 12) Auhindamata tuleb igat tõugu eraldi, liikide järjekorras. Hobuste talutamine auhindamise kohale ja tagasi peab sammu sündima, talutama peab omanik ehk tema asemik.

13) Auhindamine peab sündima allpooltoodud juhtnööride järel:

1) Komisjon arvustab hobust järgmistes punktides :

1, 2, 3, 5, 6 ja 7 liigis.

Nr. .... Täkk. Mära.

Tõug ..... S. r. Nr. ....

Nimi ..... Vana .....

Omanik .....

Hindamine ..... liik.

	Punktide		Hindaja otsus
	ülem-määr	alam-määr	
Tõuilme	5	3	.....
Keha	8	—	.....
Jalad	5	3	.....
Kabjad	5	2	.....
Käik	3	—	.....
Loomus	3	—	.....
Karv	2	—	.....
Summa	31	—	.....
Varsa väärtus	4	—	.....
Kokku	35	—	.....

Hindaja :

4 ja 8 liigis.

Nr. .... Täkk. Mära.

Tõug ..... S. r. Nr. ....

Nimi ..... Vana .....

Omanik .....

Hindamine ..... liik.

	Punktide		Hindaja otsus
	ülem-määr	alam-määr	
Välimus	5	3	.....
Pärandamisvõime	10	—	.....
Järeisugu ühtlus	10	—	.....
Järeisugu väärtus	10	—	.....
Summa	25	—	.....

Hindaja ;

- 2) Komisjoni liikmed arvustavad hobust oma ette.
- 3) Protokolleeritakse iga punkti kohta komisjoni ühine number, mis kujutab väljaarvatud keskmist.
- 4) Murd üle poole loetakse terveks.
- 5) Kui hobune mõnes punktis alla alammäära saab, jääb ta kogusumma peale vaatamata auhinnata.
- 6) Esimest auhinda ei või anda, kui mõnes punktis rohkem kui üks alla ülemmäära saadud, kogusumma peale vaatamata.
- 7) II. auhinda ei või anda, kui mõnes punktis rohkem kui kaks alla alammäära saadud, kogusumma peale vaatamata.
- 8) Eelpooltoodud erandisi silmaspidades võimaldavad kogusummad auhindu järgmiselt:

	I. auh.	II. auh.	III. auh.
Üksik hobune	31—29	28—25	24—30
Varsaga hobune	35—33	32—29	28—24
Järelsuguga hobune	25—24	23—21	20—16.

- 9) Liig lihavaid, liig kõhnu ja kunstlikult varjatud vigade ja puudustega hobuseid võib komisjon auhindamata jätta.
- 14) Näituse toimkonnal ja auhinnaõistjatel on õigus nõuda tarvilikka tunnistusi näitusele toodud hobuste kohta, mis nende tüüpi ehk põlvenemist tarviliselt tõendaks.
- 15) Osakonna tarvis on olemas kindel rahaline summa, mis enne näitust avalikult teada antakse. Rahaliste auhindade üksus arvatakse välja, jagades osakonna rahalist summat auhindamisel saadud üksuste summa peale. Selts võib oma äranägemise järele saadud üksust kas vähendada ehk suurendada. Üksuse ülemmäära määrab kindlaks Põllutöönfinateerium.
- 16) Auhinnaüksusi võimaldavad auhinnad liikide järele järgmiselt:

Klass	Liik	A u h i n n a ü k s u s i			1923. a. rahalise üksuse ülemmäär
		I. auh.	II. auh.	III. auh.	
1	8	100	60	20	200
2	4 ja 7	70	42	14	200
3	6	50	30	10	200
4	3 ja 5	40	24	8	200
5	1 ja 2	30	18	6	200

- 17) Hobuse eest võib rahalist auhinda anda, kui ta vähemalt üks aasta välja-panija omandus olnud.

M ä r k u s. Sellest piiramisest on vabad need hobused, kes 4-as ja 8-as liigis järelsuguna võistlevad.

Tartu Eesti Põllumeeste Seltsi
1923. a. põllumajanduse ja tööstuse näituse

Kava.

VI. peaosakond: Veised.

Loomade väljapanemise kord.

- 1) Näitusele võetakse vastu Eesti, Angleri ja Hollandi-Friisi tõugu veiseid, kes on vastavate tõuselste tõuraamatutesse ülesvõetud, ehk tõuselsti poolt soovitatud.
- 2) Iga tõu väljapandud veised jagatakse järgmistesse liikidesse ja hinnatakse üksikult:
  1. liik — üksikud lehmad, kes vähemalt üks kord poegind;
  2. liik — üksikud pullid 1½—3 a. vanad;
  3. liik — üksikud pullid üle 3 a. vanad;
  4. liik — üksikud lehmad ainult toodangu ehk tasuvuse võistlemiseks;
  5. liik — sugulehmad vähemalt 2 otsekohese järeltulijaga üle 2 aasta vanad; järeltulijad võivad ka mitme omaniku omad olla;
  6. liik — kogu: 1 pull üle 1½ a. vana ja 2—6 lehma väljapandud karjapidajate ehk pulli ühisuste poolt;

Märkus: Selles liigis väljapanija peab lehma järgmises arvus välja panema:

Kui karjakasvataval majapidamises on: Siis peab näitusel väljapandud olema:

alla 10 lehma	vähemalt 2 lehma.
10—20 "	" 3 "
21—30 "	" 4 "
31—40 "	" 5 "
üle 40 "	" 6 "

Ühisused peavad väljapanema vähemalt 6 lehma.

7. liik — kogu: pull 3½ a. vana ja vähemalt 5 järeltulijat, kes aastased ja vanemad ja kellest vähemalt 1 pull peab olema. Selles liigis võivad ainult sarnased loomad väljapandud saada, kelle vanemad ka vastavasse tõuraamatusse sisse on kantud.

Märkus 1. Kogu eest vastava rahalise autasu saab pulljpidaja omale, kogus esinenud järeltulijate omanikkudele antakse 10% pulli rahalisest auhinnast.

Märkus 2. Kogus esinenud lehmad võivad ka peale selle üksikult võistelda, kuid peavad siis vastavas liigis ülesantud olema.

- 3) Väljamaalt sisetoodud veised võivad võistelda ja auhinda saada ainult siis, kui nad kogudes (liik 6. ja 7.) on väljapandud.
- 4) Näitusele toodavad loomad peavad taudivabad olema.
- 5) Väljapandud loomad peavad olema suguloomadele vastavas rammus ning vanusele vastavalt arenenud.

Veiste hindamise juhtnöörid:

- 6) Auhinda võib anda:
  - a) Eesti maatõugu veistele;
  - b) puhastverd Angleri tõugu veistele;
  - c) puhastverd Hollandi-Friisi tõugu veistele.

Märkus. Segaverd karjade eest ainult siis, kui seda ühe ülemlnimetatud tõu sihis parandatakse.

- 7) Kõik näitusel väljapandud veised hinnatakse üksikult punktide süsteemi järele. Kogude hindamisel võetakse aluseks kogus esinenud loomade saadud auhinnad.

Veiste hindamise kava:

Veise nr.	Punktide kõrgem arv	Ruhindaja otsus	Märkus.
1) värv	3		
2) tüüp	6		
3) pea ja kael	4		
4) nahk ja karv	4		
5) kasv (arenemine)	5		
6) liikmed	5		
7) keha ehitus	10		
8) põlvenemine	8		
9) tervis, vastupidavus	10		
10) aastane võirasva and	15		
11) tasuvus	15		
12) kogumulje	15		
Kokku	100		

Märkus 1. Põlvenemisest arvatakse iga vanema põlve kohta 1 punkt kuni 8 punktini.

Märkus 2. Aastast võirasva andi arvatakse 200 naela võirasva eest 10 punkti, siis iga 10 naela võirasva pealt, mis üle ehk vähem 200, pannakse 1 punkt juure ehk võetakse maha.

Märkus 3. Tasuvuse hindamist toimetakse nii, et kui 100 t. ü. kohta tuleb 4 n. võirasva, siis antakse 10 punkti, iga 0,4 võirasva kohta, mis rohkem ehk vähem 4 naela, pannakse 1 punkt juure ehk võetakse maha.

8) Kogude hindamisel loetakse I. auhinna vääriliseks niisugune kogu, kui kogus võistlevate loomade keskmine ball on vähemalt 80, ja kui üksikud loomad samas kogus vähemalt 60 balli on saanud, II. auhinna vääriliseks, kui kogus võistlevate loomade keskmine ball on vähemalt 60 ja kui üksikud loomad selles kogus vähemalt 40 balli saavad jne.

9) Kui hindamisel loom on saanud:

100 kuni 80 balli, siis saab ta	I. auhinna,
80 „ 60 „ „ „ „ „	II. „
60 „ 40 „ „ „ „ „	III. „

Märkus. Üksikuid loomi hinnates võib auhinna mõistmise komisjon ka neist piiridest erandisi teha, kui mõned tähtsad looma omadused seda nõuavad ehk lubavad.

10) I. ja II. auhinna saamiseks nõutakse lehmade kohta vähemalt 1 aasta kontrollandmed piima ja võirasva rohkuse üle, III. auhinna saamiseks arvud piima rohkusest. Arvude tõelikkus peab kohaliku kontrollassistendi või tõuseltsi poolt õigeaks tunnistatud olema.

11) Värsside, mullikate kohta kõigis liikides nõutakse I. auhinna saamiseks kontrollandmed vanemate piimaanni ja võirasva kohta, II. ja III. auhinna saamiseks teated põlvenemise kohta.

Pullidelt nõutakse I. ja II. auhinna saamiseks kontrollandmed vanemate piimaanni ja võirasva hulga üle, III. auhinna saamiseks kontrollandmed vanemate piimaanni ja võimalikult ka võirasva kohta.

12) Ühes diploomidega antava rahalise autasu vahetõrge auhindade järele on: I : II : III — 5 : 3 : 1.

13) Kui looma omanik on looma vähem 6 kuud pidanud, siis tema looma auhindamisele ei võeta.

14) Auhindadega antavate rahalise autasu summade vaherkord on järgmine:

klassid	liigid	I. auhind	II. auhind	III. auhind
I	7	100	60	20
II	6	90	54	18
III	5	80	48	16
IV	4	70	42	14
V	3	60	36	12
VI	2	50	30	10
VII	1	40	24	8

15) Auhindamise komisjon seisab koos: 1 Tartu E. Põllumeeste Seltsi esitajast, 1—2 vastava tõuseltsi esitajast ja 1 Põllutööministeeriumi esitajast. Nimetatud esitajad valivad kedagi oma keskel komisjoni juhatajaks ja sekretäärriks.

Tartu Eesti Põllumeeste Seltsi
1923. a. põllumajanduse ja tööstuse näituse

Kava.

VII. peaosakond: Väike- ja sulgloomad.

I. osakond: Sead.

1) Sead esinevad 2 grupes: 1) sugusead ja 2) nuumsead.

Sugusead.

2) Näitusel väljapandud sead grupeeritakse esiteks tõugude järele:

- 1) puhastverd Yorkschiri tõugu sead;
- 2) parandatud maa sead.

Igas tõus jaotatakse loomad järgmistesse liikidesse:

1. liik — noorsead 6—12 kuud vanad,
2. liik — kuldid üle 12 kuu vanad,
3. liik — emised üle 12 kuu vanad,
4. liik — emis põrsastega,
5. liik — emis vähemalt 5 järeltulijaga üle 6 kuu vanad,
6. liik — kult vähemalt 5 järeltulijaga üle 6 kuu vanad,
7. liik — kogud, mis seisavad vähemalt 1 kuldist, 3 emisest ja nende järeltulijatest vähemalt 6 kuud vanad, koos.

Märkus: Sead, mis üksikult esinevad, võivad ka grupes võistelda.

3) Näitusele väljapandud sugusead peavad põlvenemise tunnistustega varustatud olema.

4) Sugusigade hindamisel on soovitatav järgmise punkti-süsteemi järele käia:

Omadus	Punktide ülemäär	Hindaja otsus	Märkus
1) Sigivus (põrsaste arv pesas tunnistuste järele)	25		
2) Tõupuhtus (pärvus ja põrsaste pesa ühtlus)	25		
3) Eksterjöörr (kehaehitus)	25		
4) Toidu tasuvus (raskuse juurekasv vanaduse järele)	25		
Kokku	100		

- 5) Nuumsead esinevad 2 liigis:
  1. liik — bacon (väljaveo) 5—8 kuuni, eluskaaluga 5—7 puudadeni,
  2. liik — pekisead üle 10 puuda.
- 6) Nuumsead — bacon ja pekisead — hinnatakse sellejärele, kuivõrd nemad vastavad turunõuetele.

II. osakond: Lambad.

Väljapanemise kord.

- 1) Lambad grupeeritakse tõugude järele (kusjuures pearõhku pannakse lihavilla tõugude peale), ning iga tõug jaotatakse järgmistesse liikidesse:
  1. liik — uted üle 1 a. vanad,
  2. liik — jäärad üle 1 a. vanad,
  3. liik — kogu: jäär ja vähemalt 2 utte üle aasta vanad,
  4. liik — kogu: 1 jäär ja vähemalt 2 utte järeltulijatega üle 1 a. vanad.

Hindamise kord.

- 2) Lammaste hindamisel on soovitatud järgmiste punktide süsteemi järele käia:

Punktid.	Omadused.	Punktide ülemmäär.
A. Kehaehitus:		
	1) Kasvatuse sihi tüüp	12
	2) Kasv (suurus, raskus)	12
	3) Keha (rinna, selja laius, sügavus, pikkus)	8
	4) Nahk (tugevus, elastilikkus)	5
	5) Jalad (seis, reite väljaarenemine)	3
		40
B. Sigivus (tervis, elujõud)		
		20
D. Villa väärtus:		
	1) pehmus, käherus	20
	2) rohkus	20
	<hr style="width: 100%;"/>	
	Kokku	100

- 3) Kui loom on hindamisel saanud:

100—80 punkti, siis saab ta I. auhinna,
 80—60   "   "   "   "   II.   "
 60—40   "   "   "   "   III.   "

mille juures ei tohi ühestki punktist ülemmäär punktidest kaotada:

I. auhinna saaja üle 20% punkte,
 II.   "   "   "   "   40%   "
 III.   "   "   "   "   60%   "

- 4) Lammaste osakonna üksikutes liikides saadud auhindadega antava rahalise autasu vaherkord on järgmine:

klassid	liigid	Rahalise autasu % %		
		I. auh.,	II. auh.	ja II. auh. vahekord
I.	4	100%	60%	20%
II.	3	75%	45%	15%
III.	2	30%	18%	6%
IV.	1	20%	12%	4%

III. osakond: Kitsed.

Väljapanemise ja hindamise kord.

1) Kitsedest võetakse näitusele vastu ainult valgeid ja hallisi ja sarvituid piimakitsesi. Kitsed jagatakse järgmistesse liikidesse:

1. liik — kitsed üle 1 a. vanad,
2. liik — sikud üle 1 a. vanad,
3. liik — kogu: tiined ehk piimaandjad kitsed üle 2 a. vana, järeltulijatega üle 1 a. vana.

2) Kitsede hindamisel võetakse arvesse andmeid piimasaagi üle.

3) Kitsed hinnatakse järgmise kava järele:

Omadused	Punktide alammäär	Hindamine	Märkus
1) Kogumulje	20		
2) Sugutüüp (siku juures tervis, tugevus, kitse juures piimamärgid) . .	20		
3) Sigivus siku juures (andmete järele otsustades)	20		
4) Piimaand kitse juures (proovilüpsi ja andmete järel otsustades) . . .	20		
5) Kehaehitus (eksterjäär)	20		
6) Tõupuhtus ja pärvus	20		
Kokku	100		

Kui hindamisel on loom saanud:

100—80 punkti, siis saab ta	I. auhinna.
80—60 „ „ „ „	II. „
60—40 „ „ „ „	III. „

IV. osakond: Kodujänessed.

1) Sellesse osakonda kuuluvad kodujänessed ja kodujäneste saadused.

2) Kodujänessed võetakse vastu paari viisi, kuid hinnatakse üksikult isad ja emad, kusjuures nad tõugude järele 2. gruppi ja järgmistesse liikidesse jaotatakse:

1. liik — naha ja liha jänessed (Belgia hiiglased, viinisinised, hõbehallid, hermeliin, tulimustad);

2. liik — villa jänesed (valge angora);
3. liik — kodujänesete saadused;
4. liik — kodujänesete kuurid ja puurid ühes muude tarberiistadega.
- 3) Näitusele lastakse ainult puhastverd kodujäneseid, mis üleval nimetatud gruppidesse kuuluvad.
- 4) Kodujäneseid hinnatakse järgmise punkti-süsteemi järele:

Omadused	Punktide ülemmäär	Hindamine	Märkus
Naha ja lihatõugudele:			
1) Suurus ja raskus	25		
2) Sigivus ja tõuühtlus	25		
3) Vastupidavus ja tervis	25		
4) Karva ühtlus ja läige	25		
Kokku	100		
Villa tõugudele:			
1) Suurus ja raskus	25		
2) Sigivus ja tõuühtlus	25		
3) Vastupidavus ja tervis	25		
4) Villa pikkus ja pehmus	25		
Kokku	100		

Loomad kes hindamisel said:

100—80 punkti, saavad	I. auhinna,
80—60 „ „	II. „
60—40 „ „	III. „

kuid selle juures ei tohi

I. auhinna saaja üheski punktis üle 20% punktisi kaotada,
II. „ „ „ „ „ 40% „ „
III. „ „ „ „ „ 60% „ „

5) Kodujänesete saaduste hindamisel võetakse arvesse:

- 1) Tooresnahkade juures: nahkade ühtlust, suurust, karva läiget;
- 2) Pargitud nahkade juures: head parki, naha painduvust, karva läiget ja ühtlust.

Märkus. Vigadega ja aukudega nahku ei võeta üleüldse näitusele vastu.

3) Villa, lõnga ja koetud asjade juures: pehmust ja peensust.

4) Tarberiistade hindamisel:

- a) nende valmistamise lihtsust ja odavust,
- b) nendega töötamise tagajärgi (otstarbekohasust).

V. osakond: Koerad.

- 1) Näitusele võetakse vastu koeri järgmistesse liikidesse:
  1. liik — karjakoerad,
  2. liik — õuekoerad,
  3. liik — jahikoerad.

M ä r k u s. Toa ja ilukoeri näitusele vastu ei võeta.
- 2) Koerte kohta peavad väljapanijad tunnistused ja andmed koera omaduste üle ette panema.

VI. osakond: Sulgloomad ja nende saadused.

A. Sulgloomad.

Näitusele väljapanemise kord.

- 1) Näitusele võetakse sulgloomi vastu ainult pesakondades (1 isane ja 2 emast looma) ja kogudes.
- 2) Sulgloomad asetatakse näitusel 4 alaosakonda, kuhu võetakse vastu ainult allnimetatud tõuge:

I. Kanad.

- 1) Munejad tõud: Itaalia, leghorn, minorka, Eesti maakana.
- 2) Lihakanad: Faveroll, méchelnid.
- 3) Vahepealsed tõud (rasked munejad): Viandot, orpington, Plimut-Rock, Langschan, Rodesland.

II. Pardid.

Pekingi, ruani, aylesburgi.

III. Aned.

Tuluasi, Pommerni, Emdeni, parandud maa-aned.

IV. Kalkunid.

Prongs.

- 3) Sulgloomad võistlevad järgmistes liikides:
  1. liik — pesakond, 1 isane ja 2 emast, üle 1 aasta vanad,
  2. liik — kogu: 1 isa ja vähemalt 5 ema üle 1 aasta vanad,
  3. liik — kogu: 1 isa, 2 ema, kelledel kummagil vähemalt 5 otsekohest järeltulijat.
- 4) Näitusele võetakse vastu kanad ja pardid, mis mitte üle 3 aasta vanad.

Hindamise kord.

5) Sulgloomi hinnatakse järgmiste punktide järele:

Omadused	Punktide ülemäär	Hindamine.	Märkus
1) Produktiivsus (majandusline väärtus) otsustades andmete põhjal; kui need puuduvad — üldkogu järele	20		
2) Tõu tundemärgid (eksterjööri) kehahitus, üksikud keha osad, värv	30		
3) Päriivus. Otsustades tunnistuste järel (tõuraamatud)	10		
4) Kasvatussihi tüüp, kehavormid, suurus, raskus, kogudes — ühtlus	20		
5) Vastupidavus ja arenemine: Üldine kehaline seisukord (tervis, temperament, kasv) vanaduse järele	20		
Kokku	100		

Sulgloomad kes hindamisel said:

100—80 punkti, saavad I. auhinna,
80—60 „ „ II. „
60—40 „ „ III. „

mille juures auhinna saaja ei tohi üheski punktis ülemäära punktidest kaotada kui:

I. auhinna saaja	20%
II. „ „	40%
III. „ „	60%

6) Rahalise autasu vahetõrge liikide vahel on järgmine:

klass	liik	I. auhind	II. auhind	III. auhind
I.	3.	100%	60%	20%
II.	2	75%	45%	15%
III.	1	50%	30%	10%

B. Linnukasvatuse saadused ja tarberiistad.

- 7) Väljapanekud võistlevad järgmistes liikides:
 4. liik — suled ja udusuled.
 5. liik — värsked munad ja tapetud linnud pakkkastides.
 6. liik — konserveeritud munad ja linnuliha konservid.
 7. liik — linnukasvatuse tarberiistad.
- 8) Suled ja udusuled peavad eraldi klaasnõudes olema ning iga kodulinnu suled eraldi.
- 9) Sulgi peab vähemalt 1½ naela ühest sordist välja panema.
- 10) Igal väljapanekul nimetus ja kaal.
- 11) Näitusel võetakse vastu ja hinnatakse linnusaaduste konserve ainult neid, mis on 6 kuud enne näitust valmistatud ja kui selle kohta tõendused ettenäidata on.
- 12) Linnusaadusi hinnatakse järgmiselt:

Eksport-kanamunade hindamine.

	Hindamisel võetakse arvesse	Punktide ülemmäär	Tähendused
1) Kauba väärtus:			
a) munade värskus		45	
b) munade suurus		20	
c) munade puhtus		20	85
2) Pakkimine:			
a) korralikkus (üldmulje)		5	
b) pakk. materj. headus		5	
c) kastid		5	15
			<hr/>
			100

Konserveeritud munade hindamine.

	Hindamisel võetakse arvesse	Punktide ülemmäär	Tähendused
1) Konserveerim. tagaj. alalhoidmine		40	
maitse (6 kuu järel)		40	80
Konserv. odavus			20
			<hr/>
			100

Tapetud lindude hindamine.

	Hindamisel võetakse arvesse	Punktide ülemmäär	Tähendused
1) Liha väärtus:			
a) tõug		20	
b) nuumamine		20	40
2) Raskus			20
3) Turule valmistamine:			
a) korralik tapmine		5	
b) puhastamine		5	
c) vormimine		5	
Üldmulje (maitserikas puhas liha väljanägemine)		10	25
4) Pakkimine:			
a) korralikkus		5	
a) puhtus		5	
c) maitserikkus		5	15
			<hr/>
			100

Linnuliha konservide hindamise kaart.

	Hindamisel võetakse arvesse	Punktide ülemmäär	Tähendused
1) Maitse headus			40
2) Alalhoidmine			40
3) Valmistuse odavus			20
			<hr/>
			100

Padjasulgede ja udusulgede hindamise kaart.

	Hindamisel võetakse arvesse	Punktide ülemmäär	Tähendused
1) Painduvus (elastilikkus)			20
2) Pehmus (udusulgede juures)			40
3) Puhtus			40
			<hr/>
			100

Kava.

VIII. peaosakond: Kalaasjandus.

I. osakond: Kalapüügi abinõud.

- 1) Näitusel väljapanekud jagunevad järgmiselt osakondade ja liikide järele:
1. liik — kalapüüdjate varustus.
  2. liik — kalapüügi riistad.

II. osakond: Kalakasvatus.

3. liik — kalakasvatus:

- a) mudelid, joonistused ja pildid kalakasvatuse asutustest ja tiigipidamistest;
- b) kalakasvatuse majade ja tiigipidamistes tarvitavad hautamise aparaadid, marjapuhastamise abinõud, kalapüüdmise kahad jne.;
- c) kalakasvatuse saadused: kunstliselt sugutatud kalamari, sugu- ja söögikalad jne.;
- d) tiigikalade toit (loomulik ja kunstlik);
- e) nõud ja kastid kalamarja poegade ja kalade saatmiseks;
- f) arvustik töö ja tagajärgede üle.

4. liik — kalavete hoid:

- a) kudemise kohad, keelu piirkonnad, keeluajad jne;
- b) kalavetes kasulikud kasvud;
- c) veekogude kui ka nende põhja-puhastamise abinõud;
- d) kalateed ja abinõud kalade kaitseks tehaste ja vabrikute kahjulikkude mõjude vastu;

- e) kalade vaenlased ja abinõud nende kõrvaldamiseks;
- f) mudelid, joonistused, pildid, kirjeldused jne. sellesse liiki kuuluvatest asjadest.

III. osakond: Kalasaadused.

5. liik — kalasaadused:

- a) igasugused elusad ja värsked kalad, nende hoidmise viisid ja eeskujulikkude kalakaupluste sisseseade viisid;
- b) soolatud kalad: silgud, tindid, siiad, tursad, kulud, angerjad, säinad, virmad jne.;
- c) kuivatatud: angerjad, lõhed, silgud, kilud, siiad, ahvenad, räabised, kohad (sudakad) jne;
- d) marineeritud: silmud, angerjad jne.;
- e) kalakonservid klaasist ja plekist nõudes: a) steriliseeritud, b) steriliseerimata;
- f) kalamari ja marjast produktid.

6. liik — kalapüügi kõrvalsaadused:

- a) kalaliim, kalaõli, kaladest loomatoit, väetisained, rasv, seep jne.

7. liik — hülge liha, nahad ja rasv kui ka kõrvalsaadused.

8. liik — vähjad ja nendest valmistatud saadused.

9. liik — saadused muudest veeloomadest: veelindudest, saarmatest, pärlid jne.

IV. osakond: Kalasaaduste valmistamiseks tarvilitud ained ja töötamise abinõud.

10. liik — erilaadi soolad, maitseained ja nende segud.

11. liik — kalasaaduste valmistamiseks tarvitatavad tööriistad ja masinad: noad, konservikarpide valmistamise ja kinnipanemise masinad jne.

12. liik — mudelid, joonistused ja pildid jäätamise, korseveerimise, soolamise sisseseadetest ja kala alalhoidmise kohtadest.

V. osakond: Kalapüüdjate majandusline olukord ja korraldused selle parandamiseks.

13. liik — kirjeldused, joonistused ja päevapildid kalapüüdjate maaladest, elumaja tüüpidest, kalastusmajadest püügikohtade läheduses, püügiriistade kuivatamise ja hoiukohtadest jne.

14. liik — ühistegevus: kalapüügi edendamiseks töötavad ühisused ja seltsid.

Näituse määrused kalaasjanduses.

- 2) Elusad kalad peavad 3—4 jala kõrgusel ülesseatud akvariumides (klaasist kastides) väljapandud olema.
- 3) Tiigikalade väljapanijad on kohustatud tiikide plaanid ühes tarviliste andmetega protuktiivsuse kohta juurelisama.
- 4) Kõigil väljapanekutel peavad vähemalt eestikeelsed seletused ligi olema.
- 5) Väljapandud kalakonservide hindamisel tuleb rõhku panna mitte ainult valmistatud produktide maitsevuse ja välimuse peale, vaid tingimata ka arvesse võtta nende vastupidavust alalhoidmiseks. Produktide valmistamise aja kohta on väljapanija kohustatud õigeid teateid andma ja tarviduse korral tõendavaid andmeid muretsema. Germeetiliselt steriliseeritud konservid tulevad vähemalt kaks kuud enne näitust näituse büroole väljaanda väärtuse hindamiseks.
- 6) Niihästi konservid kui ka nende sissetegemise nõud ei tohi mingisuguseid tervisele kahjulikka aineid sisaldada: a) kõrge seatina % plekis ja kinnijootmise materjaalis, b) boorhape, bensool, salitsiillised konservides.
- 7) Üheväärtusliste kalakonservide hindamisel tuleb eesõigus anda väljaveo kaubana sündsamatele.
- 8) Väljapandud püügiriistade ja abinõude hindamisel tuleb rõhku panna töö ja materjaali headuse kui ka otstarbekohasuse peale.
- 9) Väljapandud suitsctud, kergelt soolatud ja muud ruttu rikkiminevaid aineid võidakse enne väljanäituse lõppu äraviia näituse juhatuse loaga.

Kava.

IX. peaosakond: Piimaasjandus.

I. osakond: Piimatalitused.

1. liik — võimeiereid, juustukojad, üldised piimatalitused
2. liik — piimatalituste sisseseade kavatsused, plaanid, joonistused.

II. osakond: Piimasaadused.

1. liik — või: a) eksportvõi, b) Pariisi või, d) toore koore või, c) koduselt valmistatud või.
2. liik — juust: a) Emmethali juust, b) Edameri juust täispiimast, värvitud põttesse mähitud ehk parafineeritud, d) Backsteini juust täispiimast, c) kõiksugu teised juustud täispiimast, e) lahjapiima juustud pool ehk täitsa kooritud piimast, f) koduselt valmistatud juustud, h) kohupiimast valmistatud juustud.
3. liik — muud piima saadused: a) koor, piim steriliseeritud, kondenseeritud, homogeniseeritud, b) presskoor, kohupiim, kefiir, petipiim ja muud hapendamise abil saadud piima tooded, c) kasein happega ja laabiga valmistatud piima pulber, j. n. e.

Auhindamise määrused piimaasjanduse alal.

1. Piimasaadused saadetakse näituse juhatasele järgmises korras:

eksportvõi	2	nädalat	enne	näitust,
Pariisi või	1	„	„	„
press koor	1	„	„	„
kohupiim	1	„	„	„
piima konservid	2	„	„	„
juustud	1	päev	„	„

Märkus. Näituse juhatus hoiab piima saadused vastavas külmas ruumis.

2. Piimasaadusi tuleb vähemalt järgmisel määral väljapanna:
  - a) Pariisi või — 20 naela ehk naelalistes tükkides, kokku 20 naela;

- b) eksportvõi — 1 tünn (112 Inglise naela — 124 Vene naela, kahanemise jaoks olgu $\frac{1}{2}$ kuni 1 nael);
- c) koduvõi — 10 naela;
- d) Emmenthali juust — 1 ratas;
- e) vähemad juustud — 20 naela;
- f) presskoort — 1 tünn;
- g) kasein — 20 naela.

Märkus. Juustud ei tohi puuritud olla.

3. Piimasaaduste väljapanekute juurde paneb näituse juhatus saaduste valmistamise kohta andmed, nimelt:

Või kohta: a) või nimetus, b) millal või valmistatud, c) kas keedetud koorest, missuguse kraadini soojendatud, d) missuguse kraadini koor jahutatud, e) kui hapendatud koorest, siis kas kultuuradega ehk liht happega, f) hapendamise temperatuur, g) hapnemise aeg (vältus), h) koore soojus vöilöömise ajal, i) vöilöömise vältus, j) võimasina süsteem, k) kas piimatalitus käsitsi, hobuse või aurujöul töötab ja l) kas piimatalituses juhataja ja pastörisaator on.

Juustu kohta: a) juustu nimetus, b) millal juust tehtud (kuupäev), c) mitmest lüpsist piim, d) missugusel temperatuuril laabitud, e) kui kõrgelt soojendatud, f) tera väljatöötamise aeg (vältus), g) pressimise vältus, i) keldri soojus, j) öhu niiskus keldris.

Presskoore ja kohupiima juures: a) millal koor vöetud, b) rasva %, c) keedetud või keetmata koorest (kohupiima juures piimast), d) kas kultuuraga ehk liht happega hapendatud, e) hapnemise temperatuur, f) hapnemise vältus.

Kaseini juures: a) valmistamise aeg, laabimise aja vältus ja palju kraadi C. järele soojendatud, b) happe kaseini juures, missuguse happega hapendatud. Kõigi piimasaaduste väljapanekute juures on tarvilik meierei nimi ja tema ettevalmistus ülesanda, mis hindamise puhul saladuses peetakse.

- 4) Auhinnamöistmist korraldatakse nõnda, et auhindajatel väljapanekute valmistaja teada ei ole. Iga hindaja hindab iseseisvalt ja lahus teistest.

Märkus. Piimasaadused antakse toimkonnale ära teatud numbril all, kuna peale väljapanekute nime ja adressi teated, mis § 3 all nõutakse, sama numbril all näituse toimkonnale antakse. Ümbrik avatakse alles peale väljapaneku auhindamist.

- 5) Meiereides ja koduselt valmistatud saadused võistlevad kumbki oma kategoorias iseseisvalt endi vahel.
- 6) Piimasaadusi hinnatakse järgmise punkti süsteemi järele:

Juustu hinnatakse järgmiselt:

Järjekorra nr.	Meierei märk ehk Nr.	Meierei nimetus	Juustu vanadus.	Kõrgem punktide arv					Rasva prots. kuivaines	Märkused
				50	30	15	5	100		
				mailise arooma	välilimus ja sisu	värv	pakkimine	kokku		

Kaseini hinnatakse järgmiselt:

Järjekorra nr.	Meierei märk ehk Nr.	Meierei nimetus	Kõrgem punktide arv				Märkused
			50	40	10	100	
			Väljanägemine	Väljatõõtamine	Puhtus	Kokku	

Võid hinnatakse järgmiselt:

Järjekorra nr.	Meierei märk ehk Nr.	Meierei nimetus	Kõrgem punktide arv						Märkused
			50	25	10	10	5	100	
			Maitse ja arooma	Väljatõotus, konsistents	Värv	Soolamine, puhtus ja prots.	Viis. Pakkimine. Pakkide kaal	Kokku Vee prots.	

Märkus 1. Eksportvõi pakkimise hindamisel nõutakse, et 1) paberi peale püti otsades olgu raputatud kord soola — p. viis; 2) pütid olgu puh-
tad — p. puhtus; 3) püttide kaal olgu 112 kuni 113 Inglise naela —
p. kaal; 4) püttide tugevus vastaku mere transportidele — p. vastu-
pidavus.

Märkus 2. Eksportvõi soolamise hindamisel pannakse pearõhku: 1) puh-
tuse (puhas sool) ja 2) soola % peale.

7) Väljapanekud, mis hindamisel said:

100—80	punkti, saavad	I. auhinna,
80—60	„	„ II. „
60—40	„	„ III. „

8) Keskpunkti kokkuvõtte juures võetakse või, juustu, presskoore ja koku-
piima juures nende vanadus arvesse, kusjuures iga 7 päeva vanaduse
peale 1 punkt juure arvatakse. Sarnasel korral, kus aga 2 ehk rohkem
meiereidel keskmine punkt ühesugune, peetakse järjekorda mitte tähes-
tiku vaid vanaduse järele.

III. osakond: Piimatalituse masinad ja riistad.

1. liik — separaatorid;
2. liik — piimajahutajad ja soendajad;
3. liik — võimasinad ja võipressid;
4. liik — pastöriseerimise, steleriseerimise abinõud, homogenesaatorid, jne.;
5. liik — piimanõud, piimakaalud, jne.;
6. liik — juustukatlad, pressid ja vormid;
7. liik — või- ja juustupakkimise abinõud.

Auhindamine selles osakonnas sünnib samade reeglite järele, kui põllu-
tööriistade ja masinate osakonnas.

IV. osakond: Piimasaaduste uurimine.

1. liik — piimasaaduste uurimiste näitlikud andmed;
2. liik — piimasaaduste uurimiste riistad ja abinõud;
3. liik — kirjandus ja arvustik.

KAVA.

X. peaosakond: Aiandus ja mesindus.

I. osakond: Aiandus.

1) Aianduse väljapanekud jaotatakse ja võistlevad järgmistes liikides:

I. Vabas maas kasvatatud puuviljad.

1. liik — õunad ja pirnid. Näitusel peab väljapandama:

1—3 sordini vähemalt 20 õuna igast sordist,
4—10 „ „ 15 „ „ „
üle 10 „ „ 10 „ „ „

2. liik — kivisüdamlised — (ploomid ja kirsid). Näitusel peab väljapandama:

1—3 sordini vähemalt 50 tükki igast sordist,
üle 3 „ „ 25 „ „ „

3. liik — aiamarjad (tikerbeerid, sõstrad, vaarikad, maasikad, põldmarjad jne.). Näitusel peab väljapandama vähemalt 1 kg. (ehk 2½ naela) igast sordist.

II. Klaasmajades kasvatatud puuviljad.

4. liik — viinamarjad. Näitusel peab väljapandama vähemalt 5 kobarat igast väljapandud sordist.

5. liik — persikud (virsikud). Näitusel peab väljapandama vähemalt 10 tükki igast väljapandud sordist.

6. liik — aprikosid. Näitusel peab väljapandama vähemalt 20 tükki igast sordist.

III. Keeduviljad.

7. liik — kapsad (lille- ja roosikapsad). Väljapandud kogus peab olema vähemalt 10 taime igast sordist.

Märkus. Kõik roosikapsad ja vähemalt $\frac{1}{3}$ pea- ja lillekapsaid tulevad juurtega väljapanna.

8. liik — juurviljad: kaalikad, porgandid, sigurid jne. Näitusel peab väljapandama vähemalt 10 tükki igast sordist, kusjuures $\frac{1}{4}$ osa peab olema juurte ja päälsetega.

9. liik — kaunviljad. Näitusel peab väljapandama vartega vähemalt 5 vart igast sordist.

M ä r k u s. Ühes vartega peab ka kaunasid vähemalt 1 klgr. väljapandama.

10. liik — kurgid. Näitusel peab väljapandama vähemalt 10 tükki igast sordist.

11. liik — kõrvitsad, meloonid. Näitusel peab väljapandama kõrvitsast vähemalt 1 pea, kuna meloonisi vähemalt 3 pead igast sordist.

12. liik — tomaadid. Väljapanna terved taimed viljaga ehk 10 tükki väljapandud sordist.

M ä r k u s. Ülesandmise juures peab ülesantama, kas tomaadid on kasvatatud klaasmajades või vabas maas.

13. liik — sibulad. Tuleb väljapanna vähemalt 10 tk. igast sordist. Sibulate kohta peab ülesantud olema, kas nad sibulast või seemnest on kasvatatud.

14. liik — salatid. Näitusel peab väljapandama vähemalt 5 eksemplaari igast sordist.

M ä r k u s. II. osakonnas väljapandud eksponaatide kohta peab olema ülesantud, kas nad lavades või lahtises mullas on kasvatatud.

IV. Üksikud noorviljapuud, ilupuud ja ilupõõsad.

15. liik — üksikud noorpuud:

a) õunapuud — igast väljapandud sordist olgu vähemalt 5 puud, väljaarvatud vormpuud, mida ka üksikuid eksemplaare väljapanna võib.

b) pirni-, ploomi- ja kirsipuud ja marjapõõsad. Väljapanekute kogumäär seesama mis eelmises liigis.

16. liik — pottides kasvatatud viljapuud (õunad, pirnid, ploomid, kirsipuud ning marjapõõsad). Igast väljapandud liigist peab vähemalt 3 eksemplaari väljapandama. Väljapandud pottviljapuudel peab järgmine arv viljasi küljes olema:

õunad	vähemalt	10	vilja,
pirnid	„	10	„
ploomid	„	20	„
kirsid	„	40	„

Märkus. Selles liigis saadud auhindadega ühes rahalist tasu ei anta.

V. Ilutaimed.

17. liik — üksikud ilupuud.
18. liik — ilupõõsad.
19. liik — lahtises maas kasvatatud suvililled. (Väljapanna vähemalt 5 tükki igast sordist).
20. liik — lahtises maas kasvatatud ilutaimed. (Väljapanna 5 taime igast sordist).
21. liik — klaasmajades kasvatatud potitaimed kogu viisi.
22. liik — lille klumbid.
23. liik — soemaja taimed ja õitsevad lilled. Väljapandavaid taimi peab vähemalt 5 tükki. Haruldasi eksemplaare võib üksikult väljapanna.
24. liik — külmamaja taimed: a) lehttaimedest väljapanna üksikud ehk kogud; b) õitsevatest taimedest vähemalt 5 tükki igast liigist.
25. liik — sidumise tööd elavast ja kuivast matrejaalist, lõigatud lilled j. m.— väljapanna üksikult ehk kogu viisi.

VI. Aiamajapidamised.

26. liik — puukoolid ja viljapuu aiad.
27. liik — keeduvilja aiad.
28. liik — ilutaimede kasvatus majapidamised.

VII. Aiatööriistad ja töövahendid.

Väljapanemise kord.

- 1) Igale väljapanekule (nagu puuvili, köögivili, ilutaimed jne.), peab olema juurelisatud liigi ja sordi nimetus.

Märkus 1. On soovitatav iga viljapuu ja keeduvilja sordi bioloogiliste iseäralduste lühike kirjeldus, viljarikked, õitsemise ja valmimise aeg jne.

Märkus. On soovitatav, et pomoloogilised kogud oleks vastava klassifikatsiooni järele väljapandud.

- 2) Selge ülevaate saamiseks 1—25 liikide võistleja aia üle on iga väljapanija kohustatud näituse juhatasele hiljemalt 2 kuud enne näituse ava-

mist järgmisi teateid näituse juhatuse poolt kokkuseatud vormi järele andma:

- 1) aia plaan, kus näha, kui kaugel viljapuud üksteisest on istutatud ning missuguses korras;
- 2) teated maa põhja ja mulla omaduste üle ning kas on mulda parandatud jne.; andmed maaharimise ja väetamise üle;
- 3) missugust sorte puid ja põõsaid kasvatatakse, kui palju ning millal istutatud, teated viljapuude vormi ehk kuju üle ning missuguste aluste peale olid viljapuud poogitud;
- 4) andmed saakide ja nende kasutamise üle;
- 5) teated haiguste ja nende ravitsemise üle.

Hindamise määruised.

- 3) Puuvilja hinnatakse järgmiste punktide järele:

Väljapaneku nr. ....

Omadused.	Punktide ülemmäär.	I. auhinna	II. saamiseks peab vähemalt.	III. saama
Suurus, kuju ja värv	15	12	9	6
Sordi ehitus, tüübi puhtus ja vilja ühtlus	25	20	15	10
Sisemised omadused ja maitse	20	16	12	10
Puhtus haigustest	25	27	22	20
Üldmulje	15	12	9	6
Kokku 100		84	67	52

- 4) Marjade hindamine.

Omadused.	Punktide ülemmäär.	I. auhinna	II. saamiseks peab vähemalt.	III. saama
Suurus, kuju ja värv	15	13	11	9
Sordi ehitus ja vilja ühtlus	25	20	15	10
Maitse ja sisemised omadused	25	22	19	15
Puhtus haigustest	25	24	23	20
Üldmulje	10	8	6	4
Kokku 100		87	74	58

5) Keeduvilja hindamine.

Omadused.	Punktide ülemmäär.	I. auhinna saamiseks	II. peab saama vähemalt.	III.
Suurus, kuju ja värv	15	13	10	8
Sordi ehitus ja vilja ühtlus	20	18	15	10
Sisemised liha omadused	25	22	18	14
Puhtus haigustest	25	22	19	15
Üldmulje	15	12	10	8
Kokku	100	87	72	55

6) Noori viljapuid hinnatakse järgmiselt:

Väljapaneku nr. ....

Viljapuu omadused.	Punktide ülemmäär.
Juurte süsteem	20
Tüvi	20
Kroon	20
Haigustele vastupidavus	25
Üldmulje	15
Kokku	100

7) Pott-puuviljade hindamine sünnib järgmiste punktide järele:

Omadused.	Punktide ülemmäär.
Puu seisukord	20
Viljarikkus	20
Vilja omadused ja saak	25
Puhtus haigustest	20
Üldmulje	15
Kokku	100

8) Väljapanijad, kes soovivad liikides 26—29 (puukoolid, viljapuu aiad jne.) võistelda, peavad vähemalt 6 kuud enne näituse avamist sellest näituse juhatusel teatama ning ühes sellega andmed oma puukooli üle saatma (nõutava vormi järele).

9) Puukoolid ja viljapuu aiad vaadatakse kohapeal läbi ning seatakse kokku ülevaatuse akt, mis pärast hindamise aluseks võetakse.

10) Puukoole ja viljapuu aedasi hinnatakse järgmiselt:

Väljapaneku nr. ....

Omadused.	Aed. Punktide ülemmäär.	Puukool. Punktide ülemmäär.
Sortide vastavust oludele	15	20
Viljapuude seisukorda	15	15
Maaharimise seisukorda	10)	
Maaväetamise korraldust	15)	20
Viljasaagid ja tasuvus	20	15
Puhtus haigustest	15	20
Üldmulje	10	10
	Kokku 100	100

11) Keeduvilja aia hindamine.

Omadused.	Punktide ülemmäär.
Sortide vastavus oludele	15
Keeduvilja seisukord	15
Maaharimine ja väetamine, kasvatamine ja külvikord	20
Saagid ja tasuvus	20
Puhtus haigustest	20
Üldmulje	10
	Kokku 100

12) Hindamisel saadud 100—80 balli annavad I. auhinna,

„ „ 79—60 „ „ II. „
 „ „ 59—50 „ „ III. „

kusjuures ei või eksponaat üheski punktis ülemmäärast kaotada:

I. auhinna saamise juures üle 20% ballide maksimumist,
 II. „ „ „ „ 40% „ „
 III. „ „ „ „ 60% „ „

Viimane määrus ei ole maksev neil juhtumistel, kui auhinna saamiseks on muud eritingimised ettenähtud.

13) Auhinna saamise tõenduseks antakse diplom. Ühes sellega antakse ka rahalist autasu, mille vahekord auhindade järele on järgmine:

$$I : II : III = 5 : 3 : 1.$$

M ä r k u s 1. Väljaveo kaubale, kui ta välisturu nõuetele vastavalt on sorteeritud ja sissepakitud, antakse 2-kordne rahaline autasu.

M ä r k u s 2. Seemnest kasvatatuile headele viljapuu sortidele, kui on olemas põhjalik ja üksikasjaline puu ja vilja kirjeldus, antakse kahekordne rahaline autasu.

Märkus 3. Viljapuu kooli ja viljapuu aia auhinna rahaline autasu on 10 korda suurem keedu- ehk puuviljade eest antavast autasust.

Märkus 4. Auhindamisel saavad rahalist autasu Eesti olude kohaselt tunnustatud puuviljade sordid, nagu:

suviõunad: valge klaar, suislep, martsipaani, Tallinna pirnõun;

sügisiõunad: sügise joovik (Ymetmes, Liivimaa Gravenstein), Borovinka;

talvõunad: Tartu roosiõun (Vealthy), sibul (ehk Liivimaa Borsdorfi), antonovka, Inglispeeping, talve joovik.

14) Ühes diploomiga rahalist autasu ei anta väljapanekute eest, mis on võistelnud liikides: 4, 5, 6, 16, 17, 19, 20, 21, 22, 23, 24 ja 25.

II. osakond: Mesindus.

1) Mesinduse alal näitusel väljapandavad eksponaadid jaotatakse ja võistlevad järgmistes liikides:

I. Mesilaste tooded.

1. liik — vurrimesi,

2. liik — kärjemesi,

3. liik — vaha,

4. liik — kunstkärjed.

II. Mesilaste kasvatuse abinõud.

5. liik — mesipuude paviljon väiksel kujul,

6. liik — raamipuud,

7. liik — mesivurrid, vaha valmistamise mudelid, kindad, kaitsevõrgud jne.,

8. liik — kuivatatud õietolm ja meetaimede kogud, varustatud peal- kirjadega,

9. liik — teaduslised kollektsioonid, kirjandus, joonistused.

III. Mesilad.

10. liik — mesilaste pered õlgtarudes,

11. liik — mesilaste pered raamtarudes,

12. liik — oma kasvatuse tarud mesilastega,

13. liik — kogumesilased ja mesilaste tõud,

14. liik — katsed mesilaste pidamise alal.

2) II. jaoskonnas võistlejad peavad üleandmise ajal ka väljapanekute täieliku kirjelduse sisse andma.

- 3) Võistlevad mesilased vaadatakse järele ja hinnatakse koha peal. Auhinna vääriliseks tunnistet mesila peab näituseplatsil esinema nende väljapanekutega, mida hindamise komisjon soovitavaks tunnistab.
- 4) Mesila saadusi peab väljapandama vähemalt 2 kilogr. (5 naela).
- 5) Selgema ülevaate saamiseks mesila üle, peab iga I. ja III. mesila jaoskonnas võistleja vähemalt 2 kuud enne näituse avamist näituse juhatusele teatama näituse juhatuse poolt kokkuseatud küsimuse lehel:

- 1) mesiperede arv;
- 2) raam- ja pakktarude arv;
- 3) raamtarude süsteem;
- 4) mesila iseloom;
- 5) peasaagi iseloom;
- 6) kui palju mett ja vaha on viimastel aastatel saadud, kokku ning keskmiselt 1 pere pealt;
- 7) müügi koht ja hind;
- 8) mesilaste haigused;
- 9) mesilaste tõug.

- 6) Juhtnõõrid auhinna mõistmiseks I. ja II. osakonnas.

- 1) Vurrimee hindamisel on tarvis tähelepanna: selgust, puhtust, aroomat, karva, maitset, venivust.
- 2) Kärjemee hindamisel: puhtust, karva, lõhna, kärje ehituse ja kinnikaanetuse korralikkust.
- 3) Vaha hindamisel: puhtust, karva, lõhna.
- 4) Kunstkärgede hindamisel: puhtust, karva, lõhna, sitkust, kannukesta, põhjamõõtu, kärje paksust.
- 5) Mesinduse tarberiisfade hindamisel:
  - a) tarude juures: normaalmõõtude täpipealsust, süsteemi kohasust meie ilmastikule, ehitusmaterjaali, ehituse korrapärasust ja vastupidavust.
  - b) Mesivurride juures: raadiuse mõõtu, hõlmade ehituse korralikkust, vurri kereehituse korralikkust ja põhjakumerust.
- 6) Mesitaimede hindamisel: kogude korralikkust, nimede vastavust väljapandud eksemplaaridele.

M ä r k u s : Taime nimed olgu vähemalt Eesti ja Ladina keeles.

- 7) Mesilaste väärtuse hindamisel vaja silmaspidada mesilaste virkust, ehituste korralikkust, plaanilikkust ja sihikindlust, tasuvust jne.

Kava.

XI. peaosakond: Metsandus.

I. osakond: Metsaasjandus.

Metsabioloogia.

1. liik — maapind (maa läbilõiked ja proovid, kaartid j. m.);
2. liik — tüübilised metsad (päevapildid ja tabelid metsatüüpide tähtsamatest puudest);
3. liik — puu seltsid (herbaariumid, pildid, puuproovid, käbid ja seemned).

Metsakasvatamine.

4. liik — metsakasvatamise viisid: 1) metsa loomulik noorendamine, 2) metsa kunstlik noorendamine: a) seemned ja külvmine, b) taimed ja taimeaiad, 3) istutamise viisid, 4) metsa harimise (rahitsemise) viisid;
5. liik — metsakasvatuse viisid mitmet laadi maapinnal (näituseks kuival ja niiskel, nõmmel, rabas ja soomaal);
6. liik — metsakultuuri tööriistad.

Metsakaitse.

7. liik — kahjulikud seemned ja nende mõju puude kasvu peale;
8. liik — kahjulikud putukad ja nende hävitamise abinõud;
9. liik — muud metsale kahjulikud nähtused (metsapõlemised, öökülmad j. m.).

Metsahindamine.

10. liik — metsa ja üksikute puude juurdekasvamine;
11. liik — metsamajanduse kavatsused;
12. liik — puude mõõdu-aparaadid ja abinõud (kasvuoherdid, kõrgusemõõtjad j. m.).

Metsa arvustik ja kirjandus.

13. liik — tabelite, diagrammide, kartogrammide ja teiste näitliste abinõude abil käsitatud arvustik: 1) metsa tüübid, 2) riigi, ühisuste ja era-isikute metsad, 3) metsaasjanduse toodang, 4) metsamaterjalide tarvitamine põllumajanduses, tööstuses, raudteel, 5) metsade põlemine, 6) riigimetsade tulud ja kulud, 7) metsamajanduse toodangu kulud, 8) puumaterjalide hinnad, 9) puumaterjalide väljavedu (ekspord), 10) metsa parvetamise kulud, 11) metsakarjamaad;
14. liik — metsakirjandus.

Metsa raiumine ja vedu.

15. liik — puude lõikamine ja puumaterjalide sordid;
16. liik — puude märkimise ja raiumise abinõud (templikirved, saed, kännutõstmise masinad);
17. liik — reed ja muud puude vedamise abinõud (mudelid).

Puude tarvitamine kodumajanduses.

18. liik — aiad (aia mudelid);
19. liik — põletispuud, nende hoidmise viisid, puude põletisväärtuse tabelid j. m.;
20. liik — puude tarvitusväärtust kujutav tarbepuude kogu.

Talu metsamajandus.

21. liik — üksikud ja kogu-väljapanekud.

II. osakond: Puutööstus.

Lauatööstus.

1. liik — saed ja hõõveldamise masinad (raamsaed, poolitus ja ringsaed, puulõhkumise masinad);
2. liik — saagimise ja hõõveldamise tööstuse tooted (väiksemad iseloomustavad näitekogud asjadest).

Rulli-, tuletiku- ja laastuvilla-tööstus.

3. liik — masinad ehk nende osad;
4. liik — näited toore materjaali ümbertöötamisest eriaastmetel.

Puumasse, paberi ja puusiidi tööstus.

5. liik — masinad ehk nende osad;
6. liik — näited toorematerjaali ja selle ümbertöötamise eriaastmetest.

Puusõe tööstus.

7. liik — söe põletusahjude mudelid ja joonistused;
8. liik — näited toorematerjaalist ja selle ümbertöötamise eriaastmetest.

III. osakond: Jahi pidamine.

1. liik — linnud, loomad, jahiloomade sarved jne.
2. liik — jahi kirjandus.

XII. peaosakond: Põllumajanduslised ehitused.

1. liik — põllumajandusliste ehituste asukohta ja õueplaani käsitavad pildid ja joonistused;
2. liik — üksikud hooned ja nende sisseseaded: a) elumaja, b) loomalaudad, d) viljarehi, kuivatused ja hoiukohad, c) teised ehitused;
3. liik — kogu põllumajanduslised hooned;
4. liik — põllumajanduste ehituste ained ja nende valmistamine.

Üleüldised määrused.

- 1) I. ja II. liigis võistlusele ülesandmise lehes on tarvis teada anda ehituse mõõdud, materjal, mis aastal hoone ehitatud, soovitatav ka ehituse plaan ja hoonete paigutamine õues.
- 2) Hooned vaadatakse auhinna mõistmise komisjoni poolt üle. Hindamise juures pannakse rõhku ehituse otstarbekohasuse, ehituse viisi ja nõuete, materjaali väärtuse ja vastupidavuse peale, elumajade ja loomalautade hindamisel eriti silmaspidades üldiseid tervishoiu nõudeid.
- 3) Ehituste võistlusel auhinna vääriliseks tunnistatud talupidajad on kohustatud üleriiklikel näitusel esinema vastavate ehituste plaanidega ja joonistusega ja kalkultatsioonidega.

XIII. peaosakond: Põllumajanduslised üksused.

Talud võistlevad 3 liigis:

1. liik — kogusuurus kuni 15 tiinu;
2. liik — kogusuurus 15 kuni 50 tiinu;
3. liik — kogusuurus üle 50 tiinu.

Üleüldised määrused.

- 1) Võistlustest võivad osavõtta kõik majapidamised, kes ennast ülesannavad ja allpool esitatud nõuetele vastavad.
- 2) Peale üldise eeskujuliku korra peab võistlustest osavõtvas majapidamises olema: a) raamatupidamine, mis annaks ülevaate majapidamise tulutoovusest, b) külvikorra kaart, c) karja kohta on soovitatav kontrollandmed võimalikult suure arvu aastate kohta, vähemalt peavad nad olema viimase aasta kohta, seal kus karjapidamine pea majapidamise aruna on, d) karjapidamise suhtes peab olema selge sihtjoon, e) talu peab olema võistlusel esineva maapidaja käes vähemalt 5 aastat.

M ä r k u s. See nõudmine ei käi asunikkude kohta.

- 3) Näitusele ülesantud talud vaadatakse tarviduse järele näituse toimkonna poolt näituse aasta suvel üle ja hinnatakse punkti-süsteemi järele.
- 4) Võistlusel ülesantud (ja auhinna vääriliseks tunnistatud) talupidajad peavad esinema põllumajanduslisel näitusel majapidamist selgitavate päevapiltidega, tabelitega, diagrammidega ja arvustiku materjaaliga ja peale selle soovitav ka üksikasjaliste väljapanekutega põllupidamise, seemnekasvatuse, maaparanduse alal.

M ä r k u s. Taludele, mille peasissetulek ei ole põllupidamine, jagatakse auhindadeks ainult kiitusekirju.

- 5) Hindamise süsteem:

organiseerimine	50 punkti,
juhtimine	20 „
tasuvus	20 „
arvepidamine	10 „

Summa 100 punkti.

- 6) Võistlusele astumiseks tuleb näituse toimkonnale ülesanda: a) talupidaja nimi ja eesnimi, b) täielik adress ühes postkontori nimetusega, c) talu suurus (põldu, heina- ja karjamaad, sood), d) viimase 10 aasta puhul ettevõetud maaparandused, e) kariloomade arv, f) tehnilised majanduses leiduvad ettevõtted.

Kava.

XIV. peaosakond: Kodukäsitöö ja väiketööstus.

I. osakond: Naiskäsitöö.

1. liik — kodune ketramine: lõngad, niidid, pleegitud ja pleekimata,
2. liik — kudumine telgedel: villane, poolvillane ja linane riië, suurrätid, põlled j. m. ühes lõnga proovidega ja kudumise muustritega,
3. liik — kudumine varrastega: sukad, kindad, pihikud, kamsonid, üljakid j. m. ühes lõnga proovidega,
4. liik — heegeldamise ja sõlmimise tööd niidist ja lõngast ühes niidi ja proovidega, heegeldusnõeltega,
5. liik — niplitööd ühes padjaga, niplitega ja süsteemiga,
6. liik — muistne naiskäsitöö,
7. liik — naisrätsepa tööd: a) pesu, b) üliriided ja kleidid,
8. liik — väljaõmblus ja tikkimine. Kui tööd on loodud oma joonistuse järelle, siis see viimane juurelisada,
9. liik — kübarad,
10. liik — kavandid ja muustrid naiskäsitöö alal.

II. osakond: Meeskäsitöö.

1. liik — puu-, mööbli- ja punumistööstus,
2. liik — muusikariistad,
3. liik — liikumise abinõud ja veetavad sõiduriistad,
4. liik — raua-, pleki- ja lukusepatööstus,
5. liik — arstiriistad, optika- ja peeninstrumentid,
6. liik — kulla-, kella- ja graveerimistööstus,
7. liik — trüki-, graafika- ja päevapildi-tööstus,
8. liik — jahi-, spordi- ja mänguasjad,
9. liik — savi-, keraamika- ja klaasitööstus,

10. liik — tubaka- ja paberossitööstus,
11. liik — nahatööstus: a) nahasaadused, b) sadulsepatööstus, c) kingsepatööstus,
12. liik — vilditööstus,
13. liik — rätsepatööstus,
14. liik — köitmise- ja papitööstus,
15. liik — sarve-, lau- ja harjatööstus,
16. liik — maalri- ja reklaamitööstus,
17. liik — kunstkäsitöö,
18. liik — teised vähemad kodukäsitööd.

Juhtnõõrid auhinnamõistmiseks.

- 1) Näitusele võetakse vastu esimeses jones põllumajapidamistes ehk nende jaoks kodumaal valmistatud tarbeasju, tööriistu jne.
- 2) Tarbeasjade hindamisel tuleb silmas pidada nende otstarbekohasust, väljatöötamise viisi, vastupidavust, materjalide headust, ilu jne. Üheväärtusliste asjade hindamise juures tuleb anda eesõigus väljapanekutele, mille valmistamisel on tarvitatud Eesti saadusi.

XV. peaosakond: Põllumajandusline tööstus.

I. osakond: Maatulundussaaduste ümbertöötamine.

1. liik — jahvatustööstus: jahvatussaadused ja veskid,
2. liik — kartulitööstus: tööstussaadused ja tööstusmasinad,
3. liik — piiritustööstus tehniliseks otstarbeks,
4. liik — suhkru- ja siirupitööstus,
5. liik — puu-, aia- ja keeduvilja ümbertöötamine: a) saadused (moosid, konservid, keedised, kuivatatud viljad, aiaviljast valmistatud joo- gid jne.); b) ümbertöötamise masinad ja riistad,
6. liik — taimeõli-tööstus: saadused ja töövahendid,
7. liik — rasvaainete ümbertöötamine,

8. liik — lihasaadused ja konservid: vorstid, suitsuliha konservid jne.,
9. liik — kiutaimed ja nende ümbertöötamine,
10. liik — villatööstus.

II. osakond: Muud tööstusharud.

1. liik — turbatööstus: turbasaadused ja töövahendid,
2. liik — savitööstus,
3. liik — lubja ja gipsitööstus,
4. liik — kunstväetiste tööstus,
5. liik — keemiline tööstus,
6. liik — maitseainete tööstus,
7. liik — elekter majapidamises,
8. liik — mitmesugused teised tööstusharud ja saadused.

Väljapanemise kord.

- 1) Piirituse väljapanekud tulevad näituse toimkonnale vähemalt 1 nädal enne näituse avamist ära anda.
- 2) Puu- ja keeduvilja ümbertöötatud produkte pannakse välja vähemalt 2 klg. (=5 naela).
- 3) Puu- ja keeduvilja saaduste väljapanekute üle peab väljapanēja nende valmistamise aja ja kirjelduse sisseandma.
- 4) Puu- ja keeduvilja produktid peavad näituse juhatusele 1 kuu enne näituse avamist ära antud olema.
- 5) Lihasaadusi tuleb vähemalt 5 klg. välja panna.
- 6) Lihasaadused tulevad ära anda näituse juhatusele 1 nädal enne näituse avamist.
- 7) Lihasaaduste väljapanejad peavad liha ümbertöötamise ja lihasaaduste valmistamise kohta kirjelduse näituse juhatusele saatma.

Kava.

XVI. peaosakond: Tervishoid.

I. osakond: Üldtervishoid.

1. liik — talu elumajad: elumaja plaanid ja mudelid, valgustamise abinõud, kütmise ja õhuvahetuse sisseseaded, väljakäigu kohad elumajas ja väljas, toidukambrid, keldrid, mööbel,
2. liik — joogivee kaevud, nende ehitusviis ja materjaal,
3. liik — mustavee eemaltoimetamine,
4. liik — kehapuhastamise abinõud: saunad, vannitoad, nende sisseseaded, näo- ja kätepesemise abinõud,
5. liik — hakkajad haigused, nende tekitajad ja edasikandjad, haiguste idude häävitamise abinõud,
6. liik — mitmesugused teised hügieenilise tähtsusega sisseseaded ja asjad.

II. osakond: Toitmine.

1. liik — Toiduained ja toiduollused, nende toiteväärtus; tabelid ja diagrammid selle kohta,
2. liik — toidukeetmise ja hoidmise riistad,
3. liik — karastavad joogid, joogiveed ja selle steriliseerimine.

III. osakond: Sport.

1. liik — spordiriistad ja abinõud,
2. liik — kirjandus ja näitlikud andmed spordi tähtsusest tervise peale.

XVII. peaosakond: Kirjandus ja statistika.

I. osakond: Põllumajandusline kirjandus ja õpeabinõud.

1. liik — põhiuurimised ja teaduslik põllumajandusline kirjandus,
2. liik — õperaamatud ja kooliõpilaste tarbed,
3. liik — lendlehed,
4. liik — pildid ja joonistused,
5. liik — diagrammid ja plakaadid,
6. liik — mudelid ja proovid,
7. liik — teaduslikud aparaadid.

II. osakond: Statistika.

A. Üldine osakond.

1. liik — meteoroloogia,
2. liik — territoorium ja rahvus,
3. liik — maaomandus ja kasutamine,
4. liik — põllumajanduslised vahendid:
  - a) maa ja mullad,
  - b) hooned,
  - c) eluta inventaar,
  - d) tööloomad,
5. liik — põlluharimine:
  - a) põlluharimise viisid,
  - b) külvikorrad,
  - c) haritavad kultuurid,
  - d) põlluharimise, vilja külvamise ja koristamise tehnika,
  - e) viljade saagid jne.,
6. liik — heinaasjandus ja heinakasvatus,
7. liik — aiandus,
8. liik — mesindus,
9. liik — loomakasvatus ja -pidamine:
  - a) loomade arv liigi ja tõu järele,
  - b) lüpsilehmade pidamise tehnika,
  - c) noorkari ja tema vahekord lüpsilehmadele,

- d) hobuste kasvatamine ja pidamine,
- e) lammaste kasvatamine ja pidamine,
- f) sigade kasvatamine ja pidamine,
- g) väikeloomade ja lindude pidamine,

10. liik — metsaasjandus. Tabelite, diagrammide, kartogrammide ja teiste näiteviisidel käsitatud arvustik:

- a) riigi, eraisikute ja ühisuste metsad,
- b) metsade tüübid,
- c) metsamajapidamiste toodang,
- d) era- ja riigimetsade kulud ja tulud ehk bydget,
- e) metsamaterjaalide rahvamajandusline kasutamine,
- f) metsa eksport, metsamaterjaalide hinnad,
- g) metsa transport ja selle kulud,
- h) metsa põlemine,
- i) metsa karjamaad,
- k) metsa haiguste ja kahjurite statistika,

11. liik — kalaasjandus,

12. liik — põllumajandusline tööstus,

13. liik — põllumajandusline kaubavahetus,

14. liik — põllutööliste arv ja olukord,

15. liik — majapidamiste organisatsioon ja tasuvus.

B. Ühiskondline agronoomia.

16. liik — agronoomiline korraldus ja abiandmine,

17. liik — põllumajanduslised seltsid,

18. liik — põllumajanduslised ühistegelised ühisused ja nende keskorganisationsioonid,

19. liik — põllumajandusline krediit,

20. liik — põllumajanduslised õnnetused ja kinnitamine,

21. liik — põllumajandusline katseasjandus,

22. liik — agronoomilise haridusega isikute statistika.

C. Põllumajandustiste teaduste laialilaotamine.

23. liik — põllutöökoolid,
24. liik — põllumajandusline haridus väljaspool kooli:
a) põllumajanduslised kursused,
b) põllumajandusline kirjandus,
d) põllumajanduslise kirjanduse ja arveraamatu statistika.

D. Põllumajandusline poliitika.

25. liik — maareform, mõisate planeerimine,
26. liik — asundus-tegevus, planeeritud maade väljaandmine, maahindamine ja maksud,
27. liik — tollid ja tariifid.

Hindamise määrused.

- 1) Iga raamatut hinnatakse 2 seisukohalt: 1) raamatu sisu, mille eest antava auhinna autor saab; 2) raamatu kirjastust, mille eest antav auhind kirjastajale antakse.
2) Autori auhind on 10 korda suurem vastava kirjastuse auhinnast.
3) Raamatud peavad 1 kuu enne näituse avamist näituse juhatusele saadetama, siis võib neid sisuliselt hinnata.
4) Kõik väljapanekud, mis riiklisel toetusel on valmistet, saavad ainult diplomaamid auhinna saamise tõenduseks. Ühes auhinnaga antava rahalise autasu summade vahetõenduse liikide vahel on järgmine:

I. osakond.	I. auhind.	II. auhind	III. auhind.
liik 1	100	60	20
„ 2	75	ei anta	ei anta
„ 3	5	„	„
„ 4	10	„	„
„ 5	10	„	„
„ 6	5	„	„
„ 7	50	„	„
II. osakond.			
liik 1—15	50	„	„
„ 16—27	75	„	„